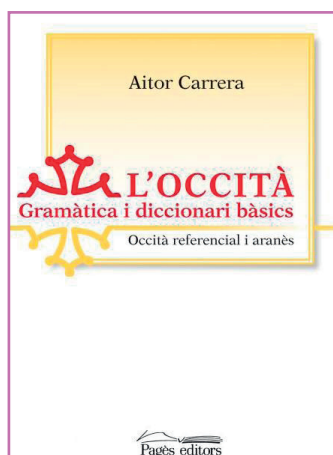

Ressenya

L'occità. Gramàtica i diccionari bàsics. Occità referencial i aranès

L'occità. Gramàtica i diccionari bàsics. Occità referencial i aranès, d'Aitor Carrera, és una obra global per a aquells que vulguin fer una introducció qualificada a Occitània i la seva llengua des de Catalunya i el català.

Estructura de l'obra

Aitor Carrera inicia el treball amb una descripció de la situació sociolingüística a tot el territori; fa un passeig per l'espai afectat, repassa les legislacions dels tres estats i, en el cas francès, fa una retrospectiva històrica. Mentre analitza la davallada de parlants i la posició de l'occitanisme avui, també tracta la situació de la llengua a l'ensenyament i als mitjans de comunicació.

En un capítol diferent, analitza la relació del català amb l'occità i els compara abans de fer un repàs dels dialectes occitans. Proposa una gramàtica occitana bàsica i dona alguns elements per a llegir i pronunciar l'occità. En la descripció gramatical, amb força referències al català, fa una contínua comparació entre l'occità referencial i la varietat aranesa.

Finalment, el diccionari, amb 2.500 entrades en català, introdueix les formes més habituals i freqüents en occità referencial i en la forma aranesa. Ha fet la selecció a partir de diversos reculls ja testats, que el certifiquen com el vocabulari més habitual. L'autor també ho ha contrastat amb el *Diccionari de mila mots* de Jacme Taupiac. Pel que fa a les formes araneses, a més de les disposicions de les *Normes ortogràfiques der aranès*, recull les formes que s'han generalitzat en els darrers anys. Amb una introducció completa, inicia el diccionari català - occità referencial - occità aranès. L'obra es clou amb unes bones referències bibliogràfiques.

Dades bàsiques

CARRERA, Aitor.
L'occità. Gramàtica i diccionari bàsics. Occità referencial i aranès.
Lleida: Pagès Editors, 2011. 280 p.
ISBN: 978-84-9975-082-8

Autor de la ressenya

Jusèp Loís Sans Socasau
Conselh Generau d'Aran

Occità referencial i varietat aranesa

Aquesta obra apareix en un moment oportú, atesa la particular situació social de la llengua.

Occitània viu moviments que volen magnificar la particularitat per sobre de la generalitat, que eleven la localitat a la sublimitat. Son moviments que atempten contra la unitat. Difonen «la unitat», però no reconeixen la llengua comuna. Es tracta, de fet, de moviments secessionistes. A l'Aran, fa un parell d'anys, es va promoure una recollida de signatures que negava l'existència de l'occità referencial. A Occitània alguns moviments, amb la pretensió de ser dogmàtics i orientadors en la norma, neguen l'existència de la llengua general.

Amb aquesta obra, i sense necessitat d'entrar en el conflicte, Aitor Carrera ho deixa clar: l'occità referencial existeix i, a més, el defineix. El planteja, amb una justificada naturalitat, com la llengua

resultant bastida en un procés històric, participatiu i intel·ligent. És una norma guia, orientadora, inclusiva i, sobretot, acceptada per la comunitat acadèmica. És una normativa que fa de mediatra entre els parlars i entre les diverses varietats de l'occità.

El treball utilitza la denominació *occità referencial* i especifica que en altres llocs aquesta mateixa forma es denomina d'altres maneres (*larg*, estàndard, general...) i que, tot i que la base més important d'aquest occità «típic» és la varietat llenguadociana, cal no confondre les dues denominacions: «hi pot haver coincidència més o menys important [...], però d'això no cal treure conclusions equivocades». Descriu una varietat referencial que té moltes característiques del llenguadocià, però que també en guarda moltes dels altres dialectes.

Malgrat la notable importància que dóna a la llengua referencial, aquesta obra valora d'una forma destacada la llengua de l'Aran i la normativa que s'hi empra. La varietat aranesa de l'occità i la llengua referencial tenen un tractament simètric i equilibrat: «l'occità referencial és un aliat de les varietats locals, ja que s'emmarca en un procés de codificació i d'estandardització del conjunt de la llengua que ha de facilitar a tots el dialectes occitans i als respectius estàndards regionals [...] l'accés a àmbits d'ús que fins ara semblaven exclusius del francès, de l'italià o de l'espanyol».

Carrera reforça la forma d'escriure dels aranesos i confirma que, amb les *Normes ortografiques der aranès* i les formes consolidades durant els darrers trenta anys a l'administració, a la literatura i especialment a l'escola —malgrat algunes aïllades inconsistències, que refereix—, se segueix un procés coherent amb l'occità referencial; és a dir que els aranesos, en promoure la seva particular forma d'expressió, reforcen la seva occitanitat lingüística. «Les modalitats regionals o locals no són jeràrquicament inferiors des d'un punt de vista qualitatiu a aquest occità que descrivim».

El tractament dialectal

Carrera dóna un valor excessiu a la descripció dialectal. L'occità existeix en un gran nombre de realitats locals i comarcals que produeixen normatives pròpies amb vocació de ser estàndards i que accepten amb més facilitat l'existència d'uns estàndards dialectals, però que rebutgen de forma creixent la denominació de llengua occitana, fins a equiparar-la a la denominació *patois*. No contradiu, naturalment, la classificació dialectal de Carrera, que comparteix amb l'àmbit acadèmic. Ara bé, en una obra que presenta un servei pràctic, divulgador d'un model de llengua referencial i tantes de locals com es vulgui, per exemple, com en aquest cas, la varietat aranesa, cohesionades i encaixades amb la referencial, sense necessitat de ser esclaus d'un referent dialectal, la insistència sobre els dialectes i la seva possible capacitat referencial o d'estàndard dialectal em sembla sobrada.

Una obra per a catalans, feta des de Catalunya

Aquesta és una obra bàsicament per a catalans, amb l'objectiu d'explicar-los quina és la situació de l'occità, com interpretar-lo i quines normes cal seguir. Les referències al català són contínues..., i quan li cal explicar perquè no s'ha aprofundit en altres variacions de la llengua occitana, diu que l'aranès i l'occità referencial son «les dues varietats amb què un català que s'interessi per la llengua occitana entrarà més fàcilment en contacte».

L'obra fa propostes de correcció a algunes formes que de manera generalitzada es donen en l'ús de la varietat aranesa. Això ajuda a orientar i corregir algunes intrusions catalanes, castellanes i franceses que ha patit l'aranès.

L'obra de Carrera es fonamenta en la continuïtat d'un procés coherent amb els postulats occitanistes de Catalunya dels últims cent anys. Descriu una llengua, no la inventa com volen fer creure alguns. Fa una constatació del valor de l'obra de Loís Alibèrt, *Gramatica occitana segon los parlars lengadocians*, que va marcar un punt d'inflexió en els processos desorientats de la normativa i que es va dur a terme gràcies als esforços de patricis catalans i de personalitats com Josep Carbonell i Gener i l'Oficina de Relacions Meridionals. L'obra que analitzem no cita Carbonell, ni l'Oficina, ni tampoc fa esment de les relacions de Víctor Balaguer i Frederic Mistral, ni de les intervencions de Prosper Estieu i Josep Aladern, ni dels importants papers de Josep Salvat o d'Antonin Perbòsc, que marcaren les bases del treball d'Alibèrt.

Malgrat tot, Carrera destaca amb claredat la seva continuïtat amb el lideratge normatiu d'Alibèrt, i de Catalunya, i amb el paper orientador que va desenvolupar el Conselh de la Lenga Occitana (a partir del 1996) i posteriorment el Grop de Lingüística Occitana, creat el 2008 com a assessor de la política lingüística de la Generalitat de Catalunya, i del qual Carrera és un destacat membre.

Pel que fa al diccionari bàsic, s'alinea amb les publicacions més importants per als catalans i aranesos, que ja van ser produïdes des de Catalunya, com el *Petit diccionari* de Frederic Vergés, el *Diccionari bàsic occità-català* de Mar Bel, Carles Castellanos i Manel Zabala, i el *Diccionari català-occità, occità-català* de Claudi Balaguer i Patrici Pojada, que tan bona acollida ha tingut i al qual Carrera reconeix la utilitat i el paper referencial. Potser caldria que algunes referències incloses en l'obra i que menystenien alguns autors siguin tractades amb un altre recurs. No milloren la descripció.

Aquesta ha d'ésser una obra bàsica per als catalans i aranesos que es vulguin introduir en un ús correcte de la llengua occitana. És un instrument pràctic per a l'estudi de la llengua i fins i tot —per que no?— pot ser també un llibre força útil en l'aprenentatge dels alumnes dels darrers cursos d'ESO i batxillerat, a la Val d'Aran i en aquells indrets de Catalunya en què el currículum o l'interès ho aconsellin. A més, l'autor ha sabut, en el cas del diccionari, recollir algunes variacions dialectals catalanes que ajuden a fer-lo més entranyable i que impulsa el reconeixement de «la diversitat i la riquesa territorials de la llengua catalana».

Institut d'Estudis Aranesi

Finalment, em complau la relativitat que de forma general usa l'autor quan es refereix a les propostes que planteja en aquest treball: «En el moment que l'occità disposi definitivament d'una autoritat reguladora on hi hagi els millors lingüistes del país, aquests mateixos lingüistes decidiran si accepten o deixen de banda aquestes propostes». Tot i aquesta humilitat, l'autor hauria pogut ser més clar i explicitar que, en compliment de la Llei de l'occità, aranès a l'Aran, aquesta autoritat serà l'Institut d'Estudis Aranesi, independent i convertit en acadèmia. El futur Institut trobarà en el treball de Carrera força feina feta. Totes les seves preconitzacions, si no en la seva totalitat, de segur que una notable majoria, ja són compartides per organismes assessors, consells lingüístics, centres universitaris i acadèmics, el Conselh de la Lenga Occitana, el Grop de Lingüística Occitana, el Consistòri del Gai Saber-Acadèmia occitana..., cosa que dóna a l'obra un gran valor social i aclaridor.